

Universiteit voor het
Maatschappelijk Belang

JAARVERSLAG 2016

De Universiteit voor het Maatschappelijk Belang wil de verbinding leggen tussen de vele burgers, verenigingen en instellingen die actief werken rond sociale en ecologische thema's. Ze wil mensen en organisaties ervan overtuigen dat we een gemeenschappelijke zaak dienen, en dat we onze krachten moeten bundelen in een globale actie, een brede vernieuwingsbeweging.

De wortels van de UMB zijn bijna 20 jaar oud, maar de organisatie is onder haar huidige benaming actief sinds september 2013. Toen verleende de Universiteit Hasselt haar onderdak in de Oude Gevangenis van Hasselt. Hogeschool PXL en Provincie Limburg waren de partners van het eerste uur. In de loop van het jaar 2016 heeft de UMB zich verzelfstandigd als vzw en een ontmoetingsruimte uitgebouwd boven de lokalen van Vormingplus in de Cellebroedersstraat 13-15 van Hasselt. De werking wordt gefinancierd vanuit Universiteit Hasselt, Stad Hasselt, Stad Genk en Provincie Limburg.

I. Doelstellingen Universiteit voor het Maatschappelijk Belang (UMB)

De basisdoelstelling van de UMB, dat is burgers activeren tot maatschappelijke participatie om samen te bouwen aan een leefbare wereld, een rechtvaardige samenleving, een duurzame aarde. In eerste instantie moeten we hen daartoe de mogelijkheden geven. Sinds enkele decennia spreekt men van empowerment, tegenwoordig valt in navolging van Amartya Sen en Martha Nussbaum geregeld de term "capability approach". In een tweede stap kunnen we ernaar streven om al deze deeldynamieken te bundelen in een beweging voor maatschappelijke verandering. We zouden kunnen spreken van reticulaire opbouw en activering. Voor beide processen ontwikkelt de UMB de volgende hefboomfuncties:

a) Denktank

De UMB wil een denktank zijn met een universeel, globaal, onbevangen, multidisciplinair en grensoverstijgend karakter. In haar maatschappelijke analyses brengt ze de nodige alertheid op voor de zichtbare, maar ook voor de latente behoeften (zingeving, levensverdieping, spiritualiteit, ...). Zowel academici als kritische burgers die op het veld actief zijn worden uitgenodigd om mee te denken.

b) Spreekbuis / externe communicatie

De ideeën, standpunten, meningen, ... van de ecologische en sociale bewegingen kunnen binnen de UMB verwoord worden en daarna uitgedragen via de pers, nieuwe sociale media en alle andere kanalen. Speciale aandacht moet gaan naar het geven van een stem aan de stemlozen. Daarnaast kunnen vanuit de UMB of in opdracht van de UMB artikels en andere publicaties geschreven worden.

- c) **Motorfunctie**
De UMB organiseert zelf allerlei complementaire activiteiten om maatschappelijke processen op het terrein te initiëren, gaande van gespreksavonden, debatten, petitie, open brieven tot overleg met het beleid of signaalacties. Bijzondere aandacht gaat hierbij naar samenwerking.
- d) **Ondersteuningsfunctie**
De Universiteit voor het Maatschappelijk Belang wil nieuwe en vernieuwende initiatieven levensvatbaar maken door allerlei verscheiden actoren in connectie te brengen, synergieën uit te bouwen, of adviezen te geven.
- e) **Kruispuntfunctie**
Door het brede netwerk aan contacten kan ze mensen met elkaar in contact brengen, bestaande werkingen helpen uitbouwen, acties voorzien van informatie en informatie omzetten in actie.
- f) **Vernetting**
Mensen doorverbinden naar elkaar moet tenslotte uitmonden in een stabiel verbindingennetwerk, voorbij versnippering en verkokering. Vanuit een breed web met vele levendige relaties en intense samenwerkingspatronen kan een slagvaardige vernieuwingsbeweging alle kansen krijgen.

II. Kernthema's

Volgende kernthema's staan centraal in de werking:

armoedebestrijding
ontwikkelingssamenwerking
vrede
milieu
klimaat
sociale cohesie
dialogoog tussen wereldbeschouwingen.

III. Operationalisering

Om de doelstellingen te realiseren werd volgende structuur uitgetekend:

- 1) **stuurgroep**
De stuurgroep bestaat uit een 15-tal vertegenwoordigers uit het werkveld. Ze werd samengesteld met aandacht voor een evenwichtige representatie van alle kernthema's, en ook voor een balans tussen grotere ngo's en kleinere basisgroepen.
De stuurgroep komt maandelijks samen, zodat de leden met elkaar vertrouwd geraken en team vormen. Op deze manier kan ze aan de werking van de UMB "vaste sturing" geven.
Vanuit de stuurgroep werd er in de loop van het jaar een vzw opgericht. De statuten verschenen op 6 december in het Belgisch Staatsblad.
- 2) **overlegraad**
De overlegraad staat open voor alle geïnteresseerden. Langs deze weg wil de UMB in verbinding blijven met de talrijke en veelkleurige initiatieven, en ook met allerlei organisaties en bewegingen die niet in de stuurgroep vertegenwoordigd zijn. Zo vinden heel wat nieuwe ideeën hun weg naar de UMB, en wordt het samenwerkingsnetwerk versterkt.

- 3) werkgroepen
Vrijwilligers spelen een centrale rol in het vernieuwingsproces. Zij komen vaak samen in werkgroepen, die soms een tijdelijk karakter hebben om een activiteit voor te bereiden of om in te spelen op de actualiteit. Een zestal werkgroepen heeft een permanent karakter aangenomen. Zij worden hieronder behandeld.
- 4) ontmoetingslokaal (fysieke ontmoetingsruimte)
Belangrijk is over een laagdrempelige ontmoetingsruimte te beschikken waar mensen face to face kunnen samengebracht worden. Op de derde verdieping van de Cellebroedersstraat 13 in Hasselt, boven Vormingplus Limburg, hebben we een ontmoetingslokaal uitgebouwd met een kleine vergadertafel voor een 8-tal mensen. Het werd eind mei in gebruik genomen. Voor grotere vergaderingen kunnen we terecht in de vergaderzalen van Vormingplus. Voor publieksactiviteiten trekken we naar o.a. de Oude Gevangenis (UHasselt), naar de Hogeschool PXL of naar zaal De Blauwe Bassin van het Volkstehuis.
- 5) sociale kalender (virtuele ontmoetingsruimte)
De sociale kalender wil allerlei maatschappijvernieuwende initiatieven samenbrengen in één overzichtelijke agenda –voordrachten en evenementen die bijdragen tot een leefbaarder wereld vanuit ecologische, sociale, spirituele, artistieke of interculturele hoek. Alle verenigingen uit het netwerk kunnen hun activiteiten laten opnemen zolang ze raakpunten hebben met de kernthema's. De agenda is bereikbaar via www.socialekalender.be.
- 6) De digitale communicatie van de UMB is nog in volle opbouw. In juni werd de nieuwe website geopend (www.umb-limburg.be). Enige tijd later ging de facebookpagina van start. In de loop van 2017 zullen we verder bestuderen hoe we online kunnen communiceren en dialogeren met mensen uit het netwerk en met anderen die met gelijkaardige initiatieven bezig zijn. Persoonlijke ontmoetingen blijven wel centraal staan.
- 7) samenwerking met scholen en overheden
 - via ons aanbod van lezingen kunnen we het intellectuele debat bij de studenten aanwakkeren, een nieuwe generatie kritische intelligentsia kweken.
 - via onze contacten kunnen we studenten vrijwilligerswerk en stageplaatsen bij verenigingen aanbieden.
 - via verschillende provinciale diensten, gemeentebesturen en de studiediensten van PXL en UHasselt kunnen we vlotter aan dossieropbouw werken, de resultaten in elkaar integreren en ze implementeren in beleid.

IV. Activiteiten

Vormingsactiviteiten worden onder verschillende vormen aangeboden (voordrachten, gespreksavonden, panelgesprekken, workshops,...). Kunsthappenings liggen nog op de werkplank.

Geregeld vertrekken de activiteiten vanuit een werkgroep met mensen vanuit het werkveld. Op andere momenten gaat het initiatief uit van een partner uit het netwerk, en zet de UMB zich ervoor in om andere partners mee te betrekken. Op deze manier wordt de vernetting ontwikkeld en de verkokering tegengegaan. Open deuren en vensters moeten het hokjesdenken tegengaan en de solidariteit tussen de verenigingen verhogen.

V. Werkgroepen

1. Werkgroep Vorming

Al van in 1998 organiseert Het Genootschap De Volle Maan vier of vijf keer per jaar een gespreksavond met sprekers uit de nieuwe sociale bewegingen, het middenveld, de academische wereld of de politiek. De invalshoek is altijd maatschappelijke vernieuwing. Deze gespreksavonden zijn ook echte ontmoetingsavonden, waarbij de bezoekers elkaar leren kennen en zo weven aan een netwerk. Sinds september 2013 is de werking van Het Genootschap geïntegreerd in de Universiteit voor het Maatschappelijk Belang, als Werkgroep Vorming.

2. Werkgroep Kwaliteitsvolle Media

Hoe kunnen wij als kritische burgers en verontruste nieuwsconsumenten onze stem versterken? Hoe kunnen we in een positieve wisselwerking treden met journalisten, reporters en redacteurs? Het zijn geen evidente vragen in een tijd waarin de pers in de greep raakt van de mechanismen van de vrije markt, en ertoe verleid wordt om te schrijven wat verkocht wordt. Nochtans vinden we in het schrijversgilde heel wat geëngageerde zielen die dit evenzeer betreuren als wijzelf. Ze ervaren vaak dezelfde gevoelens als de kleine opstandige man of vrouw aan de basis. Spreekt het dan niet vanzelf dat we de dialoog aangaan en samen wegen van verandering zoeken? Om dit proces verder te onderzoeken en op gang te zetten, kwam deze werkgroep van de Universiteit voor het Maatschappelijk Belang een drietal keer per jaar samen. In 2016 stond de werking on hold.

3. Werkgroep voor een Leefbare Economie

In deze werkgroep worden verschillende modellen van nieuw economisch denken besproken en vergeleken. Sociale rechtvaardigheid en ecologische duurzaamheid staan altijd centraal. Verhandelingen en blogs van economische filosofen worden soms gezamenlijk gelezen. In 2015 werden 157 Limburgse initiatieven in de circulaire en deeleconomie, de biologische landbouw of de duurzame ambachtelijke productie geïnventariseerd. In de loop van 2016 werd er een contactdag voor deze projecten uitgedacht en voorbereid.

4. Werkgroep Interlevensbeschouwelijke Samenwerking

We merken een groot communicatief deficit als het over existentiële vragen en het mysterie gaat. Toch is het vaak via communicatie dat we weer in communio komen met de grond van het bestaan. Dialoog brengt mensen in gemeenschap, en in deze dialoog willen we rijkdom nastreven via diversiteit. We willen zo veel mogelijk levensbeschouwingen en spirituele tradities betrekken in onze projecten. De Universiteit voor het Maatschappelijk Belang onderhoudt contacten met katholieken, protestanten, orthodoxen en kleinere christelijke gemeenschappen, met moslims van verschillende afkomst en traditie, met boeddhisten uit verschillende scholen en vrijmetselaars uit verschillende obediënties, met hindoes en baha'i, alevieten en sikhs, met vrijzinnigen en ahmadiyya, met mensen uit het druïdisme en wicca, met mensen uit "een andere joodse stem" en met mensen die zoekende zijn,... De UMB is ook actief betrokken in enkele fora waar levensbeschouwingen elkaar ontmoeten: het Stedelijk Interlevensbeschouwelijk Netwerk, de Werkgroep voor Interlevensbeschouwelijke Dialoog Limburg, de Limburgse Integratieraad en Orbit vzw.

Elk jaar in april, tijdens "PXL breekt uit", wordt de UMB gevraagd om een filosofisch café op te zetten met de eerstejaarsstudenten Social Work.

Daarnaast is de UMB ieder jaar partner in de organisatie van de Wereldgebedsday, en van de Open Gebedshuizendag. Deze laatste wordt afgesloten met een stiltemeditatie.

Maar interlevensbeschouwelijke dialoog alleen is wat vrijblijvend. We willen groeien naar een actieve samenwerking. Samen een Trefcentrum voor Levensbeschouwingen uitbouwen en vormgeven biedt hiertoe alle kansen. Hiervoor dachten we aan een gemeenschappelijk gebouw met verschillende ruimtes. Omdat in Hasselt een kerkenplan wordt uitgewerkt voor de her- of medebestemming van vijf centrumkerken, zijn we in deze richting gaan denken. In september hadden we een overlegvergadering met een tiental levensbeschouwingen. Het begin van een hele resem gesprekken met allerlei betrokkenen.

5. Werkgroep Arabisch

Marcel Vanderhoydonc en Trudo Lambregs studeerden acht jaar lang Modern Standaardarabisch aan het PCVO. Georges Darimont heeft een deel van zijn leven in de Arabische wereld gewoond en gewerkt. Met nog enkele andere mensen komen ze samen om zich op een ontspannen en onderhoudende manier in die taal te verdiepen. Zijzelf spreken van sessies, want de nadruk ligt op vaardigheden om woordenboeken te raadplegen, het Arabische toetsenbord te gebruiken,... De bedoeling is om zich verder te bekwamen in de Arabische taal, maar ook om wat achtergrondkennis op te doen, de evolutie in de Arabische wereld te leren verstaan en contacten te leggen met Arabisch sprekende mensen. Marcel Vanderhoydonc en Trudo Lambregs studeerden acht jaar lang Modern Standaardarabisch aan het PCVO. Georges Darimont heeft een deel van zijn leven in de Arabische wereld gewoond en gewerkt. Met nog enkele andere mensen komen ze wekelijks samen om zich op een ontspannen en onderhoudende manier in die taal te verdiepen. Zijzelf spreken van sessies, want de nadruk ligt op vaardigheden om woordenboeken te raadplegen, het Arabische toetsenbord te gebruiken,... De bedoeling is om zich verder te bekwamen in de Arabische taal, maar ook om wat achtergrondkennis op te doen, de evolutie in de Arabische wereld te leren verstaan en contacten te leggen met Arabisch sprekende mensen.

6. Werkgroep Superdiversiteit

Onze mijnstreek dankt haar specifieke karakter voor een groot deel aan de arbeidsmigratie. Ondertussen zijn de migratiestromen veel diverser geworden, met heel wat nieuwe culturele elementen. Dit brengt ook nieuwe beleidsvraagstukken met zich mee, en bovenal een andere invulling van ons actief burgerschap. Daarom werd er een eigen werkgroep rond dit thema in het leven geroepen vanuit het voormalige PRIC (nu Agentschap voor Integratie en Inburgering), Vormingplus Limburg en de UMB.

Uit het idee om Dirk Geldof bij ons denkproces te betrekken ontstond de gespreksavond van 21 maart. Chretien Paesen (burgerjournalist) en Ellen Frissaer (Vormingplus) trokken de kar voor de samenstelling van een portrettentoonstelling, die in 2017 op verschillende plaatsen in de provincie zal opgesteld worden.

VI. Kraamkamer voor nieuwe verenigingen

Verandering ontstaat voor een deel vanuit het opborrelen van nieuwe ideeën. En de UMB wil faciliteiten aanbieden dat zich hierrond mensen verenigen. Op sommige momenten slaat de vonk op zo'n manier over tussen de vrijwilligers binnen de UMB dat er een nieuw project op de wereld wordt gezet dat uitgroeit tot een aparte vereniging. Greenpeace Limburg en Hart boven Hart Limburg ontstonden zo in 2014 in de schoot van de UMB. Mensen van de UMB zijn nu nog actief in en begaan met deze werkingen, en hopen er in de toekomst nog aan toe te kunnen voegen.

VII. Communicatie en bereikbaarheid

In dit jaarverslag komen we regelmatig terug op het belang van dialoog, samenwerking en vernetting. Het ligt dus voor de hand dat we ons regelmatig buigen over onze externe communicatie.

We denken hierbij uiteraard niet alleen aan het uitdragen van inhoudelijke boodschappen. Misschien integendeel: in voeling blijven met een breed intersectoraal werkveld is een voorwaarde om te komen tot rijke, genuanceerde en breed gedragen standpunten.

Voor een deel hangt dit samen met de verhoging van onze naambekendheid: het is juist omdat mensen in het werkveld onze organisatie en haar werking leren kennen, dat ze partner in de actie worden. Verschillende sporen werden op een rij gezet:

- a) verspreiden van flyers, folders en affiches via netwerk
- b) opzetten van een nieuwe website en facebookpagina
- c) up-to-date houden van de sociale kalender: de sociale kalender zorgde in 2016 voor de bekendmaking van ruim 200 activiteiten en hij werd bijna 10.000 keer geraadpleegd.

d) Het aantal contactnames via mails bedraagt momenteel ongeveer 1.000 per maand. Typisch zijn de vragen naar contactgegevens van andere mensen in het werkveld. Dit past precies binnen het concept vernetting.

e) pers: via nieuwsjagers, lezersbrieven, interviews...

f) aanwezigheid tussen de mensen, deelname aan activiteiten van anderen

De permanenties in het ontmoetingslokaal werken zeker drempelverlagend. Iedereen mag vrij komen binnenspringen om een koffietje te drinken, al dan niet met een suggestie of een plan. De permanenties in de ontmoetingsruimte lenen zich ook ertoe om mensen met elkaar in contact te brengen, om verschillende initiatieven aan elkaar te linken.

Bijlage – een greep uit de activiteiten

(eigen initiatieven van de UMB en initiatieven in samenwerking of met actieve deelname)

15/12/2015: gespreksavond met coöperatieve bank in oprichting NewB

19/12/2015: medewerking aan geefplein bij standbeeld Van Veldeke, Hasselt

18/1: Ignace Schops over het klimaat na de Top van Parijs

27/1: overleg met Interfederaal Gelijkekansencentrum over werken rond superdiversiteit

4/3: deelname Wereldgebedsdag

17/3: boekvoorstelling door Bleri Lleshi

21/3: gespreksavond met Dirk Geldof over Superdiversiteit

24/3: open gesprekstafel over Superdiversiteit (met Gelijkekansencentrum)

6/4: overleg met Koen Fossey over kunst(happenings) in kerken

18/4: voordracht Luc Cortebeeck over de wereld van het werk nu en in de toekomst

20/4: medewerking filosofisch café PXL

23/4: actie tegen kernenergie in Sint-Truiden (met Greenpeace)

15/5: Open Gebedshuizendag met stiltemeditatie

17/5: gespreksavond over armoede met Frederik Vaes

18/5: verhuis naar nieuw ontmoetingslokaal

3/6: actie rond burgercoöperatieven hernieuwbare energie (met Greenpeace)

10/6: eerste overleg over herbestemming kerken in functie van interlevensbeschouwelijk samenwerken

15/6: parlement Hart boven Hard Limburg

4/7: nieuwe website wordt uitgetekend

27/8: actie rond hernieuwbare energie (met Greenpeace)

15/9: overleggroep voor contactdag initiatieven voor leefbare economie

16/9: breed overleg met levensbeschouwingen over herbestemming kerken

27/9: opstart van overleg inrichting "inspiratiedag wonen"

6/12: opstart vzw-werking (publicatie in Belgisch Staatsblad)
projectvoorstelling "duurzaamheid via gemeentelijke Minaraden"
op milieuraad As